

Løp og kjøp

Bernt Gran
Hundreår med hodebry
 Utilregnelighetens historie. 271 s.
 Oslo: Cappelen Damm, 2014.
 Pris NOK 349
 ISBN 978-82-02-42099-4

Historiker, jurist og journalist Bernt Gran har gått meget grundig til verks når han skriver om utilregnelighetens historie og det hodebry den har skapt i den vestlige verden.

De fem hoveddelene heter *Introduksjon*, *Antikken til middelalder*, *Nordisk utilregnelighet*, *Angloamerikansk utilregnelighet* og *Veien videre*. Den har også et appendiks – *Forbrytelse, straff og straffefrihet* – som jeg anbefaler å lese først som en innføring. Dette appendikset inneholder et juridisk og teoretisk rammeverk som kan være greit å ha for å forstå resten av boken. Forfatteren belyser blant annet dagens lovverk omkring utilregnelighet og rettspsykiatriske sakkyndige.

Referanseliste og noter er imponerende. For å kunne fremstille historien om utilregnelighet på en relativt enkel og oversiktlig måte i et så langt historisk perspektiv kreves omfattende kunnskaper både i bredde og dybde. Forfatteren har lyktes med å skrive denne historien på en god måte, men enkelte temaer, eksempelvis beskrivelse av historiske saker (John Hinckley jr., Anders Behring Breivik m.fl.), er etter mitt skjønn forenklet og mangler perspektiver fra flere ståsteder. Han postulerer at alle profilerte og store saker ender med tilregnelighet. Det er kanskje et faktum, men her savner jeg en dybde-diskusjon omkring de forskjellige sakene.

Denne boken er først og fremst en historisk fremstilling fra antikken og frem til i dag, i Norge og i den vestlige verden. Som historiker mener jeg at forfatteren har gjort dette på en veldig god måte.

Når det gjelder en mer spesifikk beskrivelse av enkelte lands rettspsykiatriske praksis, har forfatteren etter mitt skjønn ikke behandlet dette i samme dybde som selve historien.

Imidlertid vil jeg sterkt anbefale boken for alle som er interessert i rettspsykiatri. Den er intet mindre enn imponerende, spennende og lettlest, til tross for de (få) svakere sidene.

Terje Tørrissen

Spesialist i psykiatri, Solglytt AS
 Ottestad

Nyttig om utfordringer i psykososialt hjelpearbeid

Håkon Stenmark, Venke Aarethun, red.
Krigens ulike ansikt
 Psykososialt arbeid i internasjonale krigsområder. 181 s, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2014. Pris NOK 349
 ISBN 978-82-321-0225-9

I denne boken er det en rekke ulike problemstillinger som er viktig å være klar over og endog diskutere. Det er utvilsomt utfordrende og til tider vanskelig å gi god psykososial støtte til personer som rammes av krig og katastrofer. Hvordan kan man som utenforstående hjelpearbeider faktisk gi den støtten som trengs? Hvilke holdninger og engasjement skal den enkelte hjelpearbeideren ha?

Boken er redigert av psykiatrisk sykepleier Venke Aarethun og psykolog Håkon Stenmark som begge arbeider ved Ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). De har meget lang erfaring fra slikt arbeid. De ti kapitlene er skrevet av ulike forfattere med ulik erfaringsbakgrunn.

Det er mange temaer som tas opp. Hvordan skal en hjelpearbeider forberede seg til et oppdrag i et kriseområde? Er alle egnet til slikt arbeid? Hvordan bør den mentale forberedelsen før og under oppdrag være? Dette er viktige aspekter. For mange hjelpearbeidere kan arbeid i krigsområder for dem selv være traumatisk. Videre beskrives ulike retningslinjer for krisearbeid, hvordan man skal holde seg til kulturelle forskjeller, krisehjelp til nordmenn i utlandet og psykososialt arbeid blant barn og familier.

Noen deler er litt preget av at flere av forfatterne også er aktivister med spesielt søkelys på den israelsk-palestinske konflikten. Det argumenteres for at hjelpearbeideren må være på tydelig parti med dem som er rammet for å kunne yte effektiv psykososial støtte. Det kan også tolkes som om man bør være politisk engasjert, men her er det grunnlag for nyanser og ulike tolkninger. Organisasjoner som arbeider på et rent nøytralt grunnlag, gir også betydelige bidrag i den psykososiale støtten til personer som rammes av kriser og konflikter. Forfatterne argumenterer for at det er viktig for hjelpearbeiderne å ha meget god kjennskap til konflikten og konteksten, og at de bør være villige til å vitne om det som skjer og fordømme overgrep.

Boken er absolutt nyttig, og flere av kapitlene presenterer også stoff til ettertanke og består av en blanding av erfaringsbasert kunnskap og teori. Bidragsyterne kunne nok med fordel inkludert flere erfaringer fra konflikter og kriser utenfor Midtøsten-området. Det er mange nordmenn med erfaringer fra en rekke andre områder, både i Afrika og Asia. Slike beretninger hadde skapt større bredde.

Målgruppen er studenter og fagfolk innen helse- og sosialtjenesten, men vil være av interesse for leger, psykologer og andre helsearbeidere som kunne tenke seg å arbeide i utlandet.

Morten Rostrup

Overlege, Akuttmedisinsk avdeling
 Oslo universitetssykehus, Ullevål